

ԳՐԻԳՈՐ ԱՌԱՔԵԼՅԱՆ

Իրանագետ

Փետրվարի 18-ին Թավրիզի մարզի Երվանդ Գևորգյանի օրերին նվիրված միջոցառմանն ամփոփիչ ելույթով հանդես եկած ԻԻՀ նախագահ Սասուն Գեղեցիկյանը արձանագեստ է հրատարակել ժամանակակից բանաստեղծ Շահրիարի թուրքերեն բանաստեղծությունը:

Իրանի ազերիախոս ու ֆրոդաբնակ Մահաբադ ֆաղաֆում ծնված ու կրթություն ստացած, ազերիների ու ֆրդերի հետ արյունակցական կապ ունեցող ԻԻՀ նախագահ Սասուն Գեղեցիկյանի արձանագեստած թուրքերեն բանաստեղծության հիմնական շեշտադրումն այն է, որ «**դեմքս է զարդուկսուր անել սմարդի ու ամառնորի մարդկանց փքմուրթը, խեղդել լեռնանցների վրա թափառող գայլերին**»:

Կարելի է ենթադրել, որ գայլերին ոչնչացնելու մասին Իրանի նախագահի ընտրած բանաստեղծությունը չէր կարող դասահական լինել:

Ազգ հռչակվելու հավանություն ունեցող ցեղախմբերի մոտ արհեստակցորեն իմֆունություն կերտելու ցանկությունը բնական դաշտն է: Այդ հարցում մեծան ցեղախմբերին աջակցող վճարովի հեղինակներ միշտ էլ եղել են ու կլինեն:

Հարավային Կովկաս ներթափանցած ֆոլկլոր ցեղախմբերով բնակեցված սարած-

Իրանը եւ գայլերի սոսնձալիքը

ֆում նոր լեռնակա միավոր ստեղծելու ծրագիրը կյանքի կոչվեց 1918 թվականի մայիսի 27-ին, եւ աշխարհի ֆառեցի վրա հայտնվեց «Ադրբեջանի Հանրապետություն» անվանը նոր արհեստածին լեռնություն, որը հետագայում դեմք է հռչակվել որդեստորհրդային Ադրբեջանի Հանրապետություն, իսկ Խորհրդային կայսրության փլուզումից հետո՝ դարձյալ Ադրբեջանի Հանրապետություն:

Այդ փաստը ժամանակին լուրջ մտահոգություններ էր առաջացրել ոչ միայն Իրանի կենտրոնական իշխանությունների, այլ նաեւ՝ իրանական Ասրիական մավորականության շրջանում:

Առաջին աշխարհամարտից հետո Ադրբեջանի Հանրապետությունը հռչակվելու ծրագրի մեջ Թեհրանը իր անվանագրությանն ու սարածային ամբողջականությանն ուղղված հեռագրա սոսնձալիքներ էր քննում, քանի որ Իրանի հյուսիս-արեւմտյան նահանգներում բնակվող ասրիական կանցիները կարող էին հայտնվել թուրքական ցեղերով բնակեցված նորաթուխ հանրապետության անջատողականությունը հրահրող ֆարգամեֆենայի թիրախում:

Թեհրանին մտահոգում էր նաեւ այն փաստը, որ Ադրբեջանի Հանրապետությունը իր ձեւավորման սկզբնական շրջանում հասնվել էր Մեծ Բրիտանիայի խնամակալության

ներք, որն Ադրբեջանի նորընծա հանրապետության վրա ունեցած իր ֆաղաֆական ազդեցության բերումով կարող էր Իրանի համար անվստահային խնդիրներ առաջացնել: Հետագայում էլ Իրանի սարածային ամբողջականությանն ուղղված ֆարգամեֆենայի լիիրավ ժառանգորդը միտք դառնար Մոսկվան:

Պատմության ընթացքը ցույց սվեց, որ այդ մտահոգություններն անհիմն չէին, ու Իրանին ուղղված լեռնանցներն սոսնձալիքները դրա վկայությունն էին:

Այսօր՝ նոր աշխարհակարգի ձեւավորման նախաձեռնի, երբ թուրք-ադրբեջանական սանդեղը դառնում էր հանդես է գալիս «մեկ ազգ, երկու լեռնություն» կարգախոսով, Իրանին ուղղված նոր սիտի սոսնձալիքները միս ու արյուն են սանում, որոնցից չի կարող գերծ մնալ նաեւ Հայաս-

սանը: Այս ուղղությամբ սարվող աշխատանքների դրսեւորումներից է նաեւ ասրիական կանցիների մավություն գայլի, հասկալեւ «գործ գայլի» սրբացումը: Ըստ այդմ՝ գայլը թուրքական ցեղերի, այդ թվում՝ Ադրբեջանի ժողովրդի տեսնում է, ուստի եւ հասուն սեղ ու հարգանք ունի Ասրիական ժողովրդի հավասարակցներում:

Ադրբեջանի ժողովրդի մավություն գայլի տեսնման հարցին նախկինում էլ են անդրադարձել ու դրա շուրջ վաղ անցյալում էլ ակտիվ ֆնմարկումներ են եղել: Եվ դա ոչ այնքան մավություն, որքան ֆաղաֆական արմատներ ունի:

Իրանի հյուսիս-արեւմտյան շրջաններում բնակվող ասրիական կանցիների համար թուրքական իմֆունություն կերտելու մոլորցրված սարված վճարովի հեղինակները ջանք ու եռանդ

չեն խնայում աղագուցելու, որ ասրիական կանցիների մավանդաղատաները, առաստեղներն ու եղունկները, ծեսերն ու հավասարակցները ոչնչով չեն սարբերվում թուրքականից:

Պարզից էլ դարձ է, որ մեծան աշխատանքներ սարվում են «ադրբեջանական ազգ» հայեցակարգի ձեւավորման համար սեւական հիմքեր ստեղծելու նոսաակով:

Իրանի դասնության ու մավությանի հետ որեւէ կապ չունեցող «Դեղեկ Կորկուս» գրի շուրջ ծավալված լայնածիր ֆնմարկումներն ու այն որդեստ «Ասրիական ժողովրդի եղունկ» ներկայացնելը նույնորդեստ դրա վառ օրինակներից է:

Պատմորիզմի ֆարգիչները ջանք ու եռանդ չեն խնայում ասրիական արմատի իրանցիների մավություն գայլը ներմուծել որդեստ իմաստության եւ խոհեմության խորհրդանիշ: Այնինչ, իրանական դիցաբանության մեջ գայլը հանդես է գալիս որդեստ դիվային ու ավազակային հասկություններով օժտված, կործանիչ ու գիշարիչ արարած:

Պատահական չէ, որ Ավեսայում (նախախլանական Իրանի սուրբ գիրք), ինչդես նաեւ դիվայի կերտն սեւսերում գայլին ու ավազակին նույն գործառույթներն են վերագրվում:

Այսօր, առավել ֆան երբեւէ լեռնանցների վրա թափառող գայլերին ոչնչացնելու հրամայականն Իրանի օրակարգային հարցերից է դարձել:

ԳԵՂԱՍ ՄԿՐՏՉՅԱՆ

Գյումրի

Գյումրու քաղաքապետ դառնալու համար պայքարողների պակաս չի լինի

Երեկ՝ փետրվարի 20-ին ուժի մեջ մտավ Գյումրու համայնքի ավագանու արձանագեստ ընտրություններ անցկացնելու մասին ՀՀ կառավարության դեկտեմբերի 12-ի որոշումը: Հիշեցնենք, այդ որոշումը կայացվել էր այն բանից հետո, երբ այս ֆաղաֆուն իշխանություն կազմող ֆաղաֆական ուժը՝ «Բալասանյան դաշինք», գործող ֆաղաֆալեւ Վարդգես Սամսոնյանի գլխավորությամբ անցյալ հոկտեմբերին հրաժարվեց իշխանությունից՝ վայր դնելով մանդատները, իսկ ավագանին չէր հավաքվում եւ ֆլորում չէր աղահովվում: Արձանագեստ ընտրություններն այստեղ, ինչդես հայտնի է, նեւանակված են մարտի 30-ին:

Ցավով միտք նեւենք, որ ժողովրդի իշխանության իրացման այս ձեւը՝ ընտրական գործընթացը, մեր երկրում ավելի շատ սխուր, շհաճ զգացումներ է առաջացնում՝ դառնակաման ու թեւամանքի սերմանման, երբեմն թայֆայականության, երբեմն ամբողջավարության հաղթանակի, այդ ամենով հասարակության բարոյական վնասման դրսեւորումների դասնառով: Սակայն ունենք այն, ինչ ունենք:

Գյումրիում ավագանու ընտրություններն անցկացվում են

համամասնական ընտրակարգով, ֆաղաֆալեւ ընտրվում է ձեւավորված ավագանու կողմից, սովորաբար՝ առավել շատ մանդատներ ստացած ֆաղաֆական ուժի ընտրացուցակի առաջին համարը: Գյումրեցի ընտրողն էլ ընտրություն է կատարում՝ կողմնորոշվելով ըստ եղանակի ոչ թե ֆաղաֆական ուժերի, այլ հայտարարված անձերի միջեւ:

Չնայած դառնական ընտրակարգը դեռ չի սկսվել, սակայն մի ֆանի մարդ արդեն հայտարարել է դրան մասնակցելու եւ ֆաղաֆալեւ դառնալու իր ցանկության մասին: Քաղաֆալեւսացուցակներից մեկը, բնականաբար, համայնքի ղեկավարի ժամանակավոր դառնականաբար Սարիկ Մինասյանն է՝ ԶՊ-ական իշխանության թեւանածուն: Ընդհանուր առմամբ, ինչդես էլ որ մոտենամք հարցին, այս արձանագեստ ընտրությունները, դրանց առաջացման անհրաժեւությունը դժվար է դիտարկել 2026-ի խորհրդարանական ընտրությունների, հանրապետությունում կառավարող վարչախմբի վերահստողվելու ձգտման համասեւսից դուրս: Քաղաֆի ղեկավարումից «Բալասանյան դաշինքի» հրաժարումը սեղի ունեցավ Բալասանյան ընտանիքի անդամների դեմ

ֆրեական վարույթ սկսվելուց հետո: Առհասարակ եթե որեւէ դառնոյա, ֆաղաֆալեւ կաննրա հետ կաղակցված անձ չարաւահում է թույլ սվել, անեւեւս նա դրա համար դեմք է դասասխան սա: Բայց նեւած դեմքում, ֆանի որ հանրապետության երկրորդ մեծ ֆաղաֆուն իշխանությունը ԶՊ-ի ձեւում չէր, չգիտես ինչու նոր «հայտնաբերված» ենթադրյալ հանցանքը հիմա վեր հանելը նոսաակային, ընտրվի արդարաղատության սղավորություն էր թողնում՝ այս ֆաղաֆուն էլ իշխանության «թիկումն» աղահովելու համար: Ու նախնական ֆլեւարկության նոր մսածված հնարավորությունն օգտագործելով՝ վարչալեւք ֆաղաֆալեւսի ժամանակավոր դառնականաբար նեւանակեց ԶՊ-ական

դարձող մարդուն, աղա նաեւ նեւանակվեց Շիրակի ԶՊ-ական մարզից... Սարիկ Մինասյանն, ի դեմք, որդեստ համայնքի առայծմ ղեկավար ակտիվ, դրական աշխատում է, միայն թե դժվար է այդ աշխատանքն առարկայորեն զնահասելը, երբ դեմք դեռ ընտրություններն են:

Գյումրու ավագանու արձանագեստ ընտրություններին իրենց մասնակցության մսաղությունը հայտարարել են նաեւ «Իմ հզոր համայնք» անունով կոչվող կուսակցության կողմից՝ դրողյուսեր Ռուբեն Մխիթարյանը, «Դեմոկրատական այլընտրանք» կուսակցության ցուցակով՝ համայնքային ավագանու նախկին անդամ Արսյոն Դարաղազարյանը, «Մայր Հայաստան» դաշինքի ցուցակը գլխավորում է «Մենք»

ՀԿ-ի ղեկավար Կարեն Սիմոնյանը: Կոմկուսի ցուցակով ընտրաղալարին կմասնակցի նախկին ֆաղաֆալեւ Վարդան Դուկասյանը, թեւանածունների թվում կլինի նաեւ Գյումրիից ԱԺ ընդդիմադիր «Պատիվ ունեն» խմբակցության դասգամավոր Մարտին Գրիգորյանը: Մասնավորաղեստ վերջին երկուսն ամեն մեկն իր կայուն ընտրականգվածն ունի: Ընտրակային հավանաբար կմասնակցեն նաեւ «Աղբելու երկիր», «Հանուն Հանրապետության», «ՀՅԴ», ԴՕԿ կուսակցությունները: Այս ցուցակն, իհարկե, կհամալրվի ու այլ ֆորֆոսություններ եւս կլինի:

Կարծես ամերկացի ասվածաբան Ջեյմս Զլարֆի հայտնի խոսքերն են, թե «Քաղաֆական գործիչները մսածուն են գալիք ընտրությունների, իսկ լեռնակա գործիչները՝ գալիք սերունդների մասին»: Հանուն մեր ֆաղաֆի ու հանուն մեր երկրի ֆրկության՝ շատ կցանկանայինք աղբել մի օր այս երկրորդներն ունենալու եւ նրանց հմուտ, աղահով ղեկավարումը վայելելու հույսով: Եվ ընտրություններն էլ սկսեին ծառայել ոչ թե իշխանության համար դալարին, այլ հենց այդ հույսն իրականություն դարձնելուն:

Մենք ուղեծիր որոնելիս

Պրոֆ. Զրիստոս Զաֆֆերիզյանը, Միջազգային ֆրեական դատարանի (ICC) նախկին նախագահ Սիլվիա Ֆերնանդես դե Գուրմենդին, The Reckoning Project կազմակերպության գործադիր սնտեն Զանին դի Ջիովաննին

⇒1 Հայկական դատարանական դատախազները Մյունխենում էր՝ արքեպիսկոպոսականից ավելի ներկայացուցչական, եւ Ալիեւի ներկա չլինելը մեզ շոտելուց նրա ֆախսական վերբալ ահաբեկչությունից կտրվել: Բայց ինչո՞ւ դրա մասին չհիշատակվեց Տարբեր բանավեճերի ժամանակ, երբ դա հիշվում էր ներկա հայ փորձագետ, վերլուծաբան, արտախորհրդարանական դեմքեր անգլերեն վարժ արտախոսվելու դժվարությունը չունեին: Խաղաղություն է սալիս մեզ դրացի դա հիշելը, այդ հեփաթն ենք ուզում մեր օրորոցայինը դարձնել, դրա՞ համար ձայն չենք հանում, թե՞ Մյունխենում միտք կրկնել, որ ազդեցության «սաղոգը» միայն **Պուսիսին** է կարում:

Մի բանավեճ կար անդամակցության վերաբերյալ (Conversation on Impunity), որ վարում էր Պրոֆ. **Զաֆֆերիզյանը**՝ Նյու Դեյվերքայն սկզբունքների ակադեմիայից՝ հյուր երկու բանախոսների հետ: Պրոֆեսորը հիշատակելով համաժողովի «խաղաղություն երկխոսության միջոցով» վերնագիրը, դրան հավելեց մի բաղադրիչ, որ փնտրում ենք միտք, իսկ վերջին տարիներին հստակ իրավագիտականությամբ՝ «խաղաղություն (արդարության) արդարադատության միջոցով»: Միջազգային ֆրեական դատարանի (ICC) նախկին նախագահ **Սիլվիա Ֆերնանդես դե Գուրմենդին** ելույթի սկզբում դատարանի կարեւորության մասին խոսելիս արձանագրեց, որ այն ստեղծվել

է հենց այդ նպատակով, հավելեց, որ վերջին անդամները Ուկրաինան եւ Հայաստանն են: «Ես ողջունեցի Հայաստանի անդամակցումը», ասաց արգենտինացի դատավորը: Մյուս բանախոսը՝ The Reckoning Project կազմակերպության գործադիր սնտեն **Զանին դի Ջիովաննին** դատարանը իրենց գործունեության մասին, թե լավ արագ են արձագանքում, լինում դատարանական վայրերում, արձանագրում զոհերի դատարանները, վկայություններ հավաքում, ասաց՝ «ավելի լավ ենք առերեսվում դրանց, քան դատարանը»: Եղել են Բոսնիայում, Ուկրաինայում, Գազայում: Նա օրինակներ էր բերում, թե **Կարաջիչին**, ճիշտ է, ձեռքարկվել են, բայց «զոհերը լավ են ստացել այդ օրվան: Նրանց աչքերով միտք մայել

արդարադատությանը»: Հետ **Սիլվեյի** անունը սկզբ, հետո ֆրեական հետադարձական սակ ազատ ճանաչող **Պուսիսին, Նեթանյահուի** հասավ, հիշեցրեց, թե «վերջինս նույնիսկ ձեռք առավ, ԱՄՆ գնաց»: Եվ իհարկե Ալիեւի ոճ-ազդեցության, նրան դատարանը, դա հիշելու, զոհերի մասին որեւէ խոսք չեղավ: Իհարկե կարող ենք միտքարկել համարել նույն մարդկանց բերած օրինակները, թե «արդարադատություն իրականացնելը երբեք էլ չենք տեսնում», սակայն «Գերմանիայում այսօր էլ՝ 80 տարի անց դատարան են նրանք, որ ոճ-ազդեցություն են կատարել»: Այդուհանդերձ, երբ այստեղից հարթակներում ներկա չես լինում կամ նստած լուռ ունկնդրում ես, կամ սեփական անունով ֆո օրինակը մտնում է լուռ, լռեց-

ված: Ալիեւն երկու տարի առաջ հենց այս հարթակում ՀՀ վարչապետին դեմ հանդիման նստած ասաց «արդար դատարանը» արտախոսությունը, եւ նրան Մյունխենի անվստահության համաժողովի՝ արդեն նախկին նախագահ **Հոյսեֆին** չընդհատեց: Եթե Մյունխեն է գալիս ՀՀ-ից դատարանական դատախազություն, ինչո՞ւ նրանց հետ Արցախը, հայ ժողովրդին ներկայացնող խորհրդարանական կամ արտախորհրդարանական ընդդիմություն չկա: Միտք կարճաձայնի այն կարեւորը, որ հայ իշխանավորը չի կարող, կամ չի ուզում ասել: Ինչո՞ւ Բաֆվում դատարանական, դատարանում աղօթի, շինծու մեղադրանքներով լլկվող հայ ռազմագետների լուսանկարներով բազմություն չկա, երբ այս տարի էլ CNN-ի փորձառու **Զրիստոս Ամանփուրի** վարած բանավեճի ժամանակ իրեն դատարանական միջոցով ծառայող վերադարձվող հուզմունքները: Նրա ելույթին արձագանք լսվեց՝ դատախազների մի կին մարդկային երկխոսության կամուրջ կառուցեց:

Ինչ վերաբերում է աշխարհի բախտին, այն Մյունխենից հետո թախսից ցատկ էլ է, հեկհեկ ընկել իր երկակի սահմանների սկզբում է ման գալիս, Պուսիսին կազմած «ժողովրդակալական» է սեղ-սեղ կրկնում, որդեգիր **Ջելենսկու** անցյալի ու ներկայի ալթուն է ֆրեում,

նրա դրամի ֆակը դատարանում եւ լցնում... Հայկական մամուլն էլ համաժողովին մամուլի նման վերնագրերի այնպիսի դատարանում, որ մեր 8 էջում չենք տեղավորի:

Գերմանիայում կիրակի օրը՝ փետրվարի 23-ին, Բունդեսբազի ընտրություններ են: Մյունխենում չսկսված լսվեց՝ բանավեճ վարողներից մեկը կանցելի թեկնածու ֆրեսոնյա դեմոկրատական ֆրեսոնյա սոցիալական միության (CDU CSU) թեկնածու **Մերցին** ներկայացնելիս «դարձնում կանցելի»-ով դիմեց: Վենսը կանցելի **Շույցի** հետ չհանդիմեց, նրա խոսակցից դարձան Մերցը եւ «Ալլընսբան Գերմանիայի համար» (AfD) աջակողմյան կուսակցության կանցելի թեկնածու **Ալիս Վայդելը**, որն, ինչպես գրել էինք «Ազգի» 7-02-2025-ի համարում, այս տարի գրկվել էր Մյունխենի համաժողովին մասնակցելու հրավերից՝ 2024-ին Բունդեսբազում Ջելենսկու ելույթի ժամանակ դա հիշելը լեւելու դատարանով: Պատկանողական Վենսը, որ դեմ է նույնատեսակական անուսություններին, չէր կարող չիմանալ, որ ծայրահեղ աջ գաղափարներով իր ընտրագանգվածը ուռձացրած, աճող վարկանիշով Շույցի սոցիալ դեմոկրատներին վախեցնող Վայդելը լեւելու է: Նա այդ փաստը, ինչպես նաեւ որդեգրած երկու երեխաներին գաղտնի չի դառնում:

Եւրոպացիները յանուն Արցախի. Պատասխան ՀՀ վարչապետի ձեղասպանության ժխտման յայտարարություններուն

Եւրոպացիները Յանուն Արցախի Europeans for Artsakh Հարթակը զարմացած եւ ցնցուած է Հայաստանի վարչապետ Նիկոլ Փաշինեանի՝ Հայոց ցեղասպանութեան մասին անընդունելի յայտարարութիւններէն: Այս յայտարարութիւնները, որոնք կասկածի կենթարկեն հաստատուած դատական անհերքելի ճշմարտութիւններ եւ փաստեր, կանարգեն Ցեղասպանութեան զոհերը եւ վերադարձնելու ժամանակները: Հայոց ցեղասպանութեան ճանաչման դրոշմը կ'ընդգրկէ դատարանական գործիչներու, մարդասիրական կազմակերպութիւններու եւ Հայ ֆաղագիներու շատ անհատներու վրայ շարունակական նուիրական աշխատանքներ եւ այս անընդունելի յայտարարութիւնները կը փորձեն դրժել այդ ջանքերը:

Հայոց ցեղասպանութեան ճանաչման դրոշմը անուր արմատներ ունի Եւրոպայի գործունէութեան մէջ, որուն շնորհիւ Եւրոպայի երկիրներու մեծամասնութիւնը, ինչպէս նաեւ Եւրոխորհրդարանը ճանչցած են Հայ ժողովուրդի դէմ կատարուած այդ մեծ յանցագործութիւնը:

Որդեւ Եւրոպացիներ, վիրաւորական էր տեսնել, որ Հայաստանի վարչապետը կասկածի սակ կը դնէ այս առաջընթացը, որուն համար Հայաստանի Հանրապետութիւնը եւ Եւրոպայի թիւնը համագործակցած են տարիներ շարունակ: Հայոց ցեղասպանութեան ճանաչման ջանքերը մէք չէ ենթարկուի որեւէ ներքին կամ արտաքին ֆաղագիներու դրոշմաճառի: Զաղագիական նպատակներով այս ճակատամարտի որոշ աստիճանները կասկածի սակ դնելը միայն կը նպաստէ մեր թեմաներուն աղաւթեղեկատեսական արեւանքուն, որոնք կը ձգտեն աղաւթել ճշմարտութիւնը: Արցախի ժողովուրդը ենթարկուած է Ցեղասպանութեան եւ թեման կտրուած: Եւրոպացիներ Յանուն Արցախի Հարթակը կը ձգտի միջազգային հարթակներու վրայ աղաւթել մարդկութեան դէմ այս ոճիին դատարանական եւ դատախազական:

Մասնաւորապէս հաստատուած Ցեղասպանութեան ճանաչումը անհրաժեշտ են արդար խաղաղութիւն հաստատելու համար: Ընդունուած վարկած է, որ երբ ոճ-ազդեցող չընդունիր իր ոճիը եւ չի զոջար իր գաղտնի արարքին համար, միտք կարող է կրկնել նոյն ոճիը: Նոյնն է դատարանի Թուրքիոյ հետ: Չընդունիր իր ոճիը եւ չի զոջար: Կրկնութիւնը Ցեղասպանութեան աղաւթեղեկատեսական մեր հայրենակիցները: Ցեղասպանութեան ուրացումը Թուրքիոյ կողմէ եւ անոր ներկայիս հարցականի սակ դնելը ՀՀ վարչապետին կողմէ, լուրջ վստահ կրնան ենթարկել Հայաստանի Հանրապետութեան գոյութիւնն ու աղաւթան:

Եւրոպացիները Յանուն Արցախի 10 Փետրուար, 2025թ. Աղբիւր՝ <https://armactu.fr/hy/2025/02/19/18133/>

Հունիսի 14-ը «Flag Day», թե՛ «Ոսկեդարի հիմնադիր» Trump Day

⇒1 1879 թվականից փետրվարի 22-ը ԱՄՆ-ում դատարանական սոցիալական օր է սահմանվել, իսկ 1970-ից ընդլայնել է նշանակությունը: Վաղը՝ փետրվարի 22-ին, ԱՄՆ-ում տոնում են «President's Day» («Նախագահի օրը»), որով մեծարում են բոլոր նախագահներին:

Հունիսի 14-ին ծնված Թրամփին իր տարեդարձի հետ մեկտեղում է նաեւ բոլոր ամերիկացիների համար սոցիալական «Flag Day»-ը («Դրոշի օրը»), որ որոշ նախագահներում ոչաշխատանքային է: Հանրապետական Թեմնին իր առաջարկն այսպէս է հիմնավորում. «Արդի ժամանակներում ԱՄՆ եւ ոչ մի նախագահ Թրամփի նման կենտրոնում չի դրել Միացյալ Նահանգները»: Որդեւ «ոսկեդարի հիմնադիր»՝ նախագահ Թրամփին արժանի է նույնքան մեծարման, որքան Վաշինգտոնը: Թեմնիի X հարթակն ուսումնասիրելիս, ինձ համար մի կերպար է հառնում՝ Սալիդը: Իհարկե կան երկրներ, որ իրենց մեծության ղեկավարի ծննդյան օրը որդեւ մեծարական տոն են նշում: Միտքսություններում՝ Մեծ Բրիտանիայում, Թայլանդում, Սիդնեյում եւ Գոլանդիայում Կոթայի նման բռնապետությունում դրա օրինակը կա: Իսկ ԱՄՆ-ում անցյալ տարվաից է նկատելի՝ աճում է Թրամփի հանդեպ սերը, որ վերածվում է անձի դատարանական: Տեսնես ֆանի՞ երկիր կվարակվի այս վիրուսով:

ԱՆԱՏԻՏ ՀՈՒՍԵՓՅԱՆ Գերմանիա

Թումանյանի ստեղծագործությանը նորովի բացայայտումը

Գրականագետ **Արամ Ալեքսանյանի «Յովհաննէս Թումանյանի կենսափիլիսոփայութիւնը»** գիրքն այս երեւոյթի համոզիչ հաստատումն է: Այն վերաբերում է 19-րդ դարի իմաստասիրական մտքի եւ Թումանյանի ստեղծագործութեան ամենազարգացած մասին: Անոր բոլորովին նոր ու դժուար մի բնագաւառ, որի ուսումնասիրութեամբ մաքայնել է նոր էջ՝ իր նախորդների թռուցիկ նկատմաների համեմատութեամբ անելի ամբողջական եւ խորունկ կենսոնացումով սոյն խնդրի վրայ:

Գրականագետը նկատում է, որ բանաստեղծն իր յոյժածնեցում, մամակներում եւ ստեղծագործութեան մէջ շփման կէտեր ունի 19-րդ դարի բնագաւառային իմաստասիրութեան հետ, մասնաւորապէս, այդ մտածողների դաւանած բարեօրոյն տեսութեան հետ, ըստ որի՝ ինչպէս ամբողջ բնութիւնը, այնպէս էլ մարդկութիւնը հետզհետէ առաջադիմում, բարեօրոյն է: Ինչպէս նկատում է ուսումնասիրողը՝ Թումանյանի գրականութիւնն այս ուսմունքների կրկնութիւնը չէ, այլ դրանց համարումն իր կենսափորձի, համոզումների հետ:

Այս իմաստով խօսում է այն փաստը, որ մարդու բարեօրոյն հարցը Թումանյանը դիտարկում է նաեւ ազգային առումով, իբրեւ հայ: Թէ՛ իր բանաստեղծութիւններում, թէ՛ իր յոյժածնեցումն մա ընդգծում է, որ հայութիւնն իր մշակութային այս բարեօրոյն, կատարելագործման մաս է կազմել եւ իր արժեքաւոր մղատման է բերել այս գործընթացում: Բանաստեղծի հայրենասիրական մարտնչութեամբ, որ մենք ինչ-որ բան ենք տեսել այդ մեծ շարժումը: Այս դի-

տակէտից եւ այս չափանիւշով են արժեւորուած հայն ու Հայաստանը մա գործերում:

*Տանում ենք հրնուց մեր զանձերն անգին,
Մեր զանձերը ծով,
Ինչ որ դարերով
Երկնել է, ծընել մեր խորունկ հոգին
Հայոց լեռներում,
Բարձր լեռներում:*

Նոյնիսկ իր մասին գրած բանաստեղծութեան մէջ մա իրեն գնահատում է՝ ելակէտ ունենալով այն, թէ իմր որքան է կարողացել յաղթահարել տասնութամյակներում ու նիւթապատկանները եւ բարձրաձայն վեր՝ դէպի մարդկային ու կատարելալը:

*Թողել են մեքեւ, մեծ լեռան սակին
Եւ փառքը, եւ զանձ,
Եւ ինչ, եւ նախանձ,
Ամէնը, ինչ որ ճնշում է հոգին:*

Ալեքսանյանը դիտարկում է, որ ժողովրդի բանաւոր ստեղծագործութիւններում (հեքիաթներում, դիւցազնավեպերում եւ այլն) լաւագոյն արտայայտում են ժողովրդի իդէալները, մարդու մարդկայնացման երազանքները: Անոր թէ ինչու Թումանյանի գրականութիւնն իր լայնօրով ու խորօրով կարողանա է բանահիւսութեանը, սնունդ է այդ աղբիւրից:

Բանաստեղծը մարդուն հոգեմէտ, բարոյապէտ բարձրացնելու նոյն դերառոյթը տեսնում է նաեւ երաժշտութեան, բանաստեղծութեան, մի խօսքով՝ արուեստի մէջ: Այս առումով յասկանալով «Հագարան բլրով» հեքիաթի մշակումը, որի մէջ երաժշտութեան մի-

ջոցով մարդուն Մարդ դարձնելու լուծումն է առկայ: Գրականագետը համարելով այս հարցի մասին Նիցցէի, Շոպենհաուերի մտքերը եւ Թումանյանի գրածները՝ ցոյց է տալիս դրանց կարգը:

Ուսումնասիրութեան մէջ համարուած են Թումանյանի գեղարուեստական գործերը, յոյժածնեցը, մամակները, նախախորհրդային եւ խորհրդային երգանքների, արեւմտահայ ուսումնասիրողների կարծիքները, երողական իմաստասիրական մտքի տեսլանքներ՝ դարձնելու համար առաջադրուած խնդիրը:

Գնահատելի է, որ Ալեքսանյանը յաճախ գործածում է գիտական եզրերի հայերէն համարժեքները (մեթաֆիզիկա - բնագաւառութիւն, էվոլուցիա - բարեօրոյնութիւն, դիւցազնավեպ - դրամատիկութիւն, վոյուսարիզմ - կամայաշարժում եւ այլն), ինչպէս նաեւ բառեր, որոնք հազուադէպ են գործածուած կամ էլ նորակազմութիւններ են (կառուցակերտում, կենսակիր, յարընթաց, լաւատեղում, կենսայոյգ եւ այլն):

Կարգալով աշխատութիւնը՝ մեր առջեւ յայտնում է Յովհաննէս Թումանյանի իբրեւ ժամանակի զարգացած մտաւորականներից մէկը, եւ համոզուած ենք, որ մա արուեստը դասարկ տեղում չի աճել, այլ՝ իմացական ամուր հիմքերի վրայ:

Ուսումնասիրողը ոչ թէ Թումանյան - կաղնու ճիւղերն ու տերեւներն է բնութեան առարկայ դարձնում, այլ կաղնու հողն ու արմատը՝ բացատրելու համար մա ճիւղերի ուժը, ղոտուների համը ու հոտը:

ԳԱՆՆԻԿ ԳԱՍՏԵՆԸ
Գրականագետ
Լու Սնգիլեա

⇒ **1** Զոհարյանի ասուլիսի արձագանքները (իւլիսական եւ ընդդիմադիր երջանակներից հավասարապէս) ինձ կրկին համոզում են, որ մենք, հայերս կարծես ժամանակային անախորհրդի մեջ հայտնուած լինենք՝ ժամանակը մեծ արագութեամբ հոսում է առաջ, իսկ մենք մի փոսում լուծված՝ կաղ չունենք դրա հետ: Մեր հանրութեան եւ մեր քաղաքական դերակատարների միջեւ առկա խորը դիսոնանսը դեռեւս իր խմբագրումները չի մտնում մեր քաղաքական դասում այնպէս, որ սրբի-սանի ներկա ու անցյալ բոլոր այն ուժերին, որոնց գործունեութեան հանրագումարը Հայաստանի ներկա խոցելի վիճակն ու Արցախի չզոյրությունն է, այդպիսի նոր, լուրջ ուժեր փաստորեն չկան եւ հազիվ թէ մոտակայում առաջանան, եղածներն էլ կընդունեն խաղի ուրվագծով երկրեւեռ սխեման: Եթէ Փաշինյանի՝ նոյն ալգորիթմերով վերջին ասուլիսն էլ նկատի առնենք, կարելի է եզրակացնել, որ Զոհարյանն ու Փաշինյանը միմյանց օգնելու են մնալ իւլիսանութեան, առաջինի ընդդիմադիր խորհրդարանական կորուստն ավելի կմեծանա, երկրորդը կդաւադանի իւլիսանութիւնը:

Ու մա արդյունք կլինի բոլոր այն խաղերի, բոլոր այն արդարաւորությունների, որոնք առկա են մեր քաղաքի մոտ, եւ որոնք փոխելու, իրական այլընտրանքի առաջացմանը նպաստելու ոչ մի նշան մա ցոյց չի տալիս եւ մնացել է հնացող, անգործունակ, ներկա աշխարհի ալգորիթմերը չընկալելու իր տարածումը:

Աշխարհն, իրոք, կտրուկ փոխվում է, **Վենսի** ելույթը Մյունխենում նշանակում է անգամ ա՛յս օրվա օրակարգերի փոփոխություն, նշանակում է առաջնահերթությունների վերանայում, այդ թվում՝ եվրոպական, համաշխարհային, մեր տարածաշրջանային, ըստ այդմ՝ նոր մարտահրավերներին համարժեք լիդերների առաջադրում եւ առաջացում, իսկ

մենք մնում ենք մեր երեսմայան նեխած սակառում:

Չմայած՝ մեր նշան սխեման դեռ տեղական նախագծումների արդյունք է, ոչ ոք չի կարող կանխատեսել, թէ ինչ արդյունքների կբերի Եւրոպայում սկսված Թրամփ-Պուսին երկխոսութեան շարունակությունը: Եթէ Ուկրաինայի հարցերն են փորձում լուծել առանց այդ երկրի մասնակցութեան, եթէ Չեխեական են ուզում փոխել արտադրութիւնը, եվրոպական երկրներն են կոտ վերաբերվում ռուս -ամերիկյան գլխավոր խաղացողները, ո՞վ է երաշխավոր, թէ մեր հանդեպ եւ տարադրամներ չեն կիրառվելու: Առաջիկա երկու քառաթուն շաբաթում շաբաթ մարտ կլինի դեռ միջուցե արդեն կարելի կլինի խոսել փաստերով:

Բայց այս անգամ մեկ օր առաջ Նիկոլ Փաշինյանի ներկայացրած «Իրական Հայաստանի գաղափարախոսութեան նախագծին» չանդրադառնալ չի լինի: Չմայած՝ սա արձագանք էլ չէ, այլ հավանաբար այդ նախագծին մեր առաջարկած այլընտրանքն ավելի շատ:

Անա՛.

-Պետությունը հայրենիքի ծառան է եւ ղեկ է ուժեղացնի հայրենիքը, եւ ոչ թէ ընդհակառակը: Հայաստանը բոլոր հայերի հայրենիքն է, բոլոր հայերը ղեկ է ուժեղացնեն հայրենիքը՝

իբնց մա մասնակն զգալով:

-Ազգն է կերտում ժողովուրդ ու ղեկություն:

-Հացուկացի խոսույթն առեւտրականի հոգեբանություն է, հայրենիքն առեւտրականը չի կերտում, այլ բոլորը միասին՝ մտավորականը, առեւտրականը, հասարակ մարդը՝ առանց հացուկացի մայնութեան:

-Օլիգարխական ղեկության (ինչպիսիք մնացել է Հայաստանը) մեջ հասարակ մարդը չի կարող հարստանալ, էլ ուր մնաց, որ այլ մեկին հարստացնի, առաջվա նման ամեն ինչ մաֆիական է:

-Հայաստանում միայն իւլիսը երջանակներն ու մա մա կողմնակիցներն են բարձրագույն արժեք: Այնպէս որ՝ միայն սեփական կողմնակիցների կարիքներն են բավարարվում: Սա՛ ղեկ է փոխելի:

-Հայրենիքն ավելի կարեւոր է, քան մնացած ամեն բան, քան որ մնացած ամեն բան առանց հայրենիքի ոչինչ է:

-Հայաստանի աղագան կախված է բոլորից, այն բանից, թէ մարդիկ կմիավորվեն հանուն երկրի, կախված է իրար չափելուց, իրար հանդեպ ղառակցում չբուծելուց:

-Հզոր ղեկություն ունենալու համար մա կառավարման մեջ ղեկ է ներգրավել խելացի ու կրթված անհատների, ու ոչ թէ միայն սեփական «դուրի-

Քաղաքական ուրվագծումներ

փետերին» (վերափոխել ձեր մոտեցումները, վերափոխվել անթալի չէ):

Արտաքին դիվանագիտությունը իմացություն է, գիտություն, եւ չի հանդուրժում սնավարություն, դիւցազնութիւն, շատերից ու փէրից կախվածութիւնների մասին մտավորամեքներ: Այստեղ դերակատար ղեկ է լինեն դրոֆեսիոնալները եւ միջազգայնորեն ընդունված տերմինաբանությունը:

-Իսկ իրական եւ անիրական հայաստանների մասին շատ մասշտաբի նկարագրել է **Հրանց Սաքեւոյանը**. «Մարդ ու անասուն իրարից ջոկվում են հիշողությամբ: Հիշողությունը դրած է անասունի ու մարդու արամբում: Հիշողության մեջ են՝ ուրեմն վառվում են, մարդ են, հաշիվներ ունեն, անհանգիստ են, հիշողության մեջ չեն՝ իրեն բաց դասում կովն արածում է առանց հիշողությունների, իսկ հորթն էրել են մորթել: Էն ծառը թէ հիշողություն ունի՝ փոնոք էլ ունեն: Քոնոնց կտրում են, մորթում են, զրկում են, ծաղրում են, եւ փոնոք իրենց հիշողությունից փախչում են, եւ մորից կզրկվեն ու մորից կզրկվեն, ու մորից, ու մորից հիշողություն չեն ունենա, որովհետեւ վախենում են ծաղրին բռնուցով ու զրկվելուն՝ կտրվելով ղառասխանել...»:

ԱՐԾՎԻ ԲԱՆՉԻՆՅԱՆ

ԱՆՈՒՐԻՈՒՆ ԶԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԻՐԱԿԱՆ ԵՆ ԱՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾԱԾ ԽԱՅԱՎԱՏՈՒՄՆԵՐՈՎ

ԵՐԵՎԱՆ-ՅԱՍՏՐՎԱՆ, Նիդեռլանդներ
- Անուրիոս Յարությունյանը (ծն.1991, Վիլյուս), հայ-լիտվական ծագումով բազմակողմանի կոնցերտուալ արվեստագետ է և կոմպոզիտոր է, որի ստեղծագործական հետաքրքրությունները ներառում են ունկնդրության հիբրիդային ձևերը, ժողովրդական գիտելիքները և ժամանակակից սիեգերաբանությունները: 2010-2016 թթ. երաժշտական կոմպոզիցիա է ուսանել Յասգայի թագավորական կոնսերվատորիայում: 2016-ից Յասգայի «Սեդյե Յեմոն» հիմնադրամի հնչյունային հետազոտող է: 2016-2021 թթ. եղել է Յասգայի Գեղարվեստի թագավորական ակադեմիայի գեղարվեստական հետազոտությունների վարչության բաժնի հրավիրյալ դասախոս:

-Անուրիոս, 2022-ին դու Յայասանը ներկայացրի Վենետիկի արվեստի 59-րդ բիենալեում «Ղարիբ» վերնագրված ինստալացիայով: Այդ ժամանակվանից ես առցանց հետևում եմ ֆո գործունեությանը, իսկ անցյալ տարի ներկա էի Երևանյան ֆո համերգին: Երաժշտական լեզուդ սերտորեն կապված է ժամանակակից սեխնոլոգիաներին, այդուհանդերձ, կարո՞ղ եմ ասել, որ այն կարծես արմատավորված է սարքեր մեքանիզմների հնագույն հնչյունների մեջ:

Է: Այսօրվա, այս երաժշտական լեզուն գաղթում է, ինչպես շատ ուրիշները, փոխվում է սարքեր սասնամյակների սեխնոլոգիաների ազդեցության տակ, որոնցից յուրաքանչյուրը բերում է իր սահմանափակումներն ու ձայնային հայտնագործությունները:

-Եզրերիզմը կարծես թե կարելու է խաղում ֆո արվեստում: Տաղավարի համար չորս ձայնի համար ստեղծած ֆո երաժշտական գործը կոչվում է «Մի վախեցիք, հե՜տ»:
Մի հարցազրույցում ասել ես, որ դրա համար օգտագործել ես 19-րդ դարում անհետացած Ռեզոնու գաղտնալեզուն: Այս երևույթն անծանոթ է հայերի մեծամասնությանը. ինչպե՞ս հանգեցիր այս գաղափարին:

-Եզրերիզմն ինձ հետաքրքրում է որպես սարած, որտեղ կարող է ծաղկել «այլընտրանք»՝ խաղարկում ձեռով կասկածի տակ դնելով այն, ինչը գտնվում է աղագուցելի գիտելիքի սահմաններից դուրս: Նրա նվիրվածություն

նր ճանաչողությունների հաստատմանը՝ ունեցած ձայնադրամների բազմաթիվ փաստագրված դեմոների հետ մեկտեղ, մարմնավորում են այդ լարվածությունը՝ լուսավորության իրական որոնման և բազմաբանության բարդ ձևի միջոց:

Մոկա գավառի հայ թաղիագործների հորինած **Ռեզոնու** գաղտնալեզուն մեզ է հասել միայն երկրորդական, գրավոր և ծածկագրված աղբյուրներով: Մեքերն այն մասին, թե ինչպես կարող էր հնչել խավար հին աշխարհում ստեղծված այս գաղտնալեզուն՝ հիմնված նրա հին ակուստիկ հասկությունների վրա, դարձավ Ռեզոնու արտիստի լեզուն վերակենդանացնելու միակ միջոցը, թեկուզ կարճ ժամանակով:

-Դու հիշատակեցիր բազմաբանությունը, և անմիջապես հիշեցի ֆո մեկ այլ ոգեգնչման աղբյուրին՝ Գեորգի Գուրջիելին: Թեե՛ս այս խորհրդանշական և հակասական կերպարն իրեն բնութագրել է որպես զարգացող դարաշրջան, գրեթե ինքնաբերական աշխարհը նրան ճանաչում է որպես միակի փիլիսոփա: Երաժիշտների համար նա նաև կոմպոզիտոր է, թեե՛ս ոչ ոք լիովին վստահ չէ, թե իր երաժշտության որքան մասն է նա անձամբ գրել: Ի՞նչն է ֆեզ ձգում դեղի այս կերպարը: Նրա մասին իմ ընթերցումն ավելի զարգ դարձավ Վիզեն Իսահակյանի հուշերը կարդալուց հետո (որտեղ նա մեջբերել է Գուրջիելի խոսքերը): Ավետիս Իսահակյանին իր հորը՝ Ավետիս Իսահակյանին, ինչն էլ ավելի ամրապնդեց իմ թերահավատությունը գրականության, երաժշտության և դարձի ոլորտներում Գուրջիելի ժառանգության արժեքի վերաբերյալ:

-Գուրջիելի հմայի մի մասն այն իրողության մեջ է, թե նա ինչ կարգի միանգամայն զանազան մարմնավորումներ ունի սարքեր մարդկանց հա-

մար. ոմանց համար՝ գուրու, մյուսների համար՝ շառլասան: Բայց, ի վերջո, նա նաև մի հասուկ աշխարհ ներկայացնող էր, որը, հավանաբար, մինչ այժմ կորած է. սինկրետիկ մի ճանադարհորդ, ձեռավորված մի դարաշրջանում, երբ ազգերը դեռ ձեռավորվում էին, սահմաններն առաձգական էին, իսկ իմաստությունները՝ հոսում: Գուրջիելի մասին իմ սիրելի դասախոսներից մեկը նրա փախուստն է ռուսական հեղափոխությունից՝ հետևողների փոքր խմբի հետ: Իր ժամանակում առաջնությունը հետազոտում դասախոսն է, թե ինչպես «սոցիալ» զինվորների հանդիմանի իր բեղերը ոլորել է վերել, իսկ «կարմիր» զինվորներին վարդապետ գուրուն ողջունել է՝ բեղերը ցած ոլորելով:

-Լինելով հայ և լիտվացի՝ դու աղբյուր ես երրորդ երկրում՝ Նիդեռլանդներում: Դու նոյնպես ինչ-որ չափով «ղարիբ» ես:

-Թեե՛ս ես, իհարկե, չեմ հետաքրքրվում արյունակցական կապերով, խորհրդանշականներն ու լեզուն, որոնք մեմ օգտագործում եմ աշխարհն ընկալելու համար, խորապես ազդված եմ այն վայրերից, որտեղ մեմ գտնվում եմ միմյանց: Այնպես որ, Յայասանի հետ իմ հարաբերությունները ձեռավորված են ինչպես իրական, այնպես էլ ստեղծագործված դասուններով, որոնք ես նույնչափ իրական եմ համարում: Թեե՛ս ես Յայասանում աղբյուր եմ միայն մինչև երեք տարեկանս, այդ վաղ տարիները դեռ էր անցնում հետք թողած լինեմ իմ մեջ: Ինձ ասում են, որ իմ հայերեն առաջին բառը եղել է «լույս», երբ ես ցույց եմ սվել թույլ երկրաբանից բարձր դոկտոր լաճառը: Պսակող բարձուններ և լույս. այս սարերն իմ գիտակցության մեջ դրոշմվել են որպես հսկայական և բարունակուն եմ ինձ գրավել մինչ օրս...

Եղիցի լույս, սիրելի՛ Ավետիգ Իջիանյան

Յեռավոր 1987-ին, երբ փեթվարն ինձ համար դեռ սովորական ամիս էր, ես խորհրդային մեր դասագրքերից հիշողությանս մեջ իրեն էր խարսխել միայն «խռովություն» բառը, հանդիմանի նրան՝ բարձրահասակ, կաղաքի Ավետիսին, որ հայոց լեզվի դասախոսն էր համախոհների հետ «Մաշոց» միավորումն էր ստեղծել: Այդ ժամանակ մեզ թվում էր, թե միայն բանասերներին էր տրված լեզուն դասախոսելու առանձնաճանաչումը, ուստի երկրաբան Ավետիսի նախանձախնդրությունը բացասում էին հորից և մորից՝ երկու բանասերներից ժառանգած բնա-

կան ընթացքով: Գիտեի, որ իմ սիրելի Ուսուցչի՝ Ռաֆայել Իջիանյանի որդին է, մերիմ դասընկերոջս՝ Վահանի եղբայրը, բայց սարի-բային մի անցողիկ թույլ չէր տալիս մերմանալ: Սկզբում Ավետիսի սուր հուժկու լցրեց անցողիկը, հետո գաղափարական ընդհանրությունները գերակա դարձան, իսկ 1988-ի փետրվարից մեր կյանքը նորոգած դարաբաղյան բարձունը մեզ դարձրեց մեկ ընտանիք: Թեպետ ես Ավետիսի Իջիանյանին անհիշելի ժամանակներից Ավի եմ ասում, բայց հրաժեշտ այս գրիս մեջ Ավետիսին եմ շնորհակալ ոչ միայն ի

հարգանս Ռաֆայել Իջիանյանի հոր՝ Ավետիսի, այլև բառի նշանակության, որ անհմանալի մի խորհրդավորությամբ հուշում է, թե փետրվարի 25-ի բարի լուրը՝ Ավետիս-Ավետիսը չէր կարող խռով չլուրնալ: Խռովարար չէր, բայց ընդվզող էր, աղաքամբ չէր, բայց դիմադրող էր, կոպարար չէր, բայց գաղափարական մարտ կիսատ չէր թողնի, և հասկանալի էր այս նուրբ սարքերությունը հաստատում էր նախ՝ ազնվական լինելու գեներալական և ազգանվան կնիքը:

Իջիան էր և Իջիանության, դասունի հավակնությունն չուներ:

Թույլին ուժեղ դարձնելու ձգտում ուներ, ինչպես իր ազնվական նախնի, իրավադասուն էր՝ արդարության հեղձուկ մեր աշխարհում:

Ինքն ուժ փոխանցող էր, բայց անուժ դարձավ, երբ 44-օրյա դաժնաբանությունից հետո, Արցախը կորցնելուց հետո Յայոց զարթոնքի սրտիկունն արձանագրած Ազատության հրադարարկը կիսադասարկ սեպավ...

Փետրվարը դասախոսական ամիս չէ՝ դասագրքում «փետրվարյան խռովություն» որակումն արդեն «աղաքամբություն» է դարձել, իսկ Ղարաբաղյան բարձունը, որ մեզ սվել է ոգու հաղթանակ, ուժ էր արժանադասություն, հետևաբար՝ կենսունակ ազգ լինելու հանձնառություն, դեռ մեր ներսում է, դանդաղ, հրաբխի նման ժայթքելու է...ինչպես 37 տարի առաջ փետրվարի 20-ին:

Փետրվարն Ավետիսի ամիսն է՝ 1955-ի փետրվարի 25-ին լույս աշխարհ եկավ, լույս աշխարհ գնաց 2025-ի փետրվարի 16-ին՝ իր ամուսնության օրը:

Գնաց փարվելու լուսավորներին՝ հորը՝ 1995-ի փետրվարի 6-ին աշխարհափոխ եղած Ռաֆայել Իջիանյանին, եղբորը՝ Վահանին, կենդանության օրոք չեստած՝ Սալիմի հրամանով գնդակահարված երկու դասախոսին՝ Ավետիսին, Վահան Չերազին, գնդակահարված սասին՝ Վարդանույե Չերազին, Արամ Մանուկյանին, Արցախյան դաժնաբանության ժառանգորդներին...

Եղիցի՛ լույս... երկնից երկիր՝ մեր երկրում՝ Յայասանում:

2020 թվականից ի վեր իմ հրաժեշտներն այնքան են կուսակվել, որ բառերս վերջացել են: Ծանր է հասկալիս հրաժեշտ սալ այն անհասներին, որ ֆո սերնդի հետ Ղարաբաղյան բարձունն են դաժնաբանում, առավել ծանր է հրաժեշտ սալ նրանց, որ 44-օրյա դաժնաբանությունից չվերադարձան՝ մեր սերնդի թերազանց դասախոսը...

Ավետիսը բարոյական մարդ էր, գնաց, որ անկախ Յայասանի գլխավոր սերնդի կողմին լինի:

ԱՄԱՏՅՑ ՏՈՂՈՒՄՅԱՆ
Գեներալ

Սեր ընտանիքի գավակցությունները Ավետիս Իջիանյանի մայրիկին՝ Բյուրակն Չերազ Անդրեասյանին, կնոջը՝ Նունե Ղազարյանին, որդիներին՝ Ռաֆայելին և Յայոցային, ֆրոջը՝ Վարդանույե, բոլոր հարազատներին:
«Ազգ»ի խմբագրությունը միանում է գավակցություններին:

ՍՈՐԵՆ Ա ՍԱՐԳՍՅԱՆ

Միջազգայնագետ, ԱՄՆ արժափին ֆաղափականության փորձագետ

Վերլուծելով Փաճինյանի այցը Վաճինգտոն

Եվ չնայած Հայաստանի իշխանությունները ոչ լիարժեք անողական են, ոչ էլ առանձնապես կրոնասեր, այդ առիթը ստեղծվեց, եւ ՀՀ վարչապետը այցելեց Մ. Նահանգներ՝ մասնակցելու «Կրոնական ազատության գագաթնաժողովին» եւ «հոգեւոր-մախաճաճ» ազգային ամենամյա ավանդական միջոցառումներին: Փաճինյանը Վաճինգտոնում եր փետրվարի 3-7-ը ժամկետով, թե ի՞նչ ուղղությամբ է զարգանալու Թամսի վարչակազմի հարավկոկասյան ֆաղափականությունը: Շարունակվելու են արդյո՞ք սնտեսական, ֆինանսական եւ ֆաղափական օժանդակությունները, որ Հայաստանում ստանում էր **Բայրենի** վարչակազմի օրերին: Շարունակվելու են արդյո՞ք ԱՄՆ-ի միջոնդակական ջանքերը հայ-աղբեջանական եւ հայ-թուրքական հարաբերությունների կարգավորման եւ խաղաղության հաստատման հարցերում: Ինչ-որչա՞նք են լինելու ամերիկա-նուսաստանյան եւ ամերիկա-իրանական հարաբերությունները, որոնք առանձնահատուկ նշանակություն ունեն Հայաստանի համար, եւ այլն:

Ծիծես հասկանալու համար Թամսի արժափին ֆաղափականությունը, անհրաժեշտ է ոչ միայն ֆնտարկել նրա նախկին դաճոնավարության տարիները, այլեւ ներկայիս հաճախակի հնչող հակասական արժափականությունները, որոնց շարունակում կարելի է հիշատակել հետեւյալները: Ռուս-ուկրաինական դաճոնավարումը եւ Գրեյնլանդիան Ամերիկային բռնակցելու խոսքերը, Իսրայելին ամերիկա դաճոնավարելու եւ Միջին Արեւելքում խաղաղություն հաստատելու ջանքերը, ընդ որում հստակ չէ՝ այդ

թյունը դաճոնավարելը անհրաժեշտություն չդաճոնար, հաճոյի առնելով ռուս-ամերիկյան հարաբերություններում շրջադարձային փոփոխությունը, ի՞նչ էր դաճահետը: Առայժմ այս կարեւոր հարցը հստակ դաճաստան չունի: Հստակ չէ նաեւ Վաճինգտոնի դիրքորոշումը «խաղաղության խաչմերուկ» նախագծի վերաբերյալ: Պատասխան է արդյո՞ք Մ. Նահանգները միջոնդ. հանդիսանալ նրա իրագործմանը: Կարծես Վաճինգտոնում ոչ ոք այնքան իրազեկված չէր դաճաստանելու այդ հարցին կամ բաճատելու վարչակազմի դիրքորոշումը «նազմավարական գործընկերության» համաձայնագրի դրույթների վերաբերյալ: Հստակ էր մի բան, որ ամերիկոսները չէին ցանկանում «Ամերիկան՝ առաջնային» կարգախոսը: Մյուս բոլոր հարցերը առայժմ մարտահրավերներ էին Փաճինյանի համար, որ կարողանար գծագրել իր ֆաղափական աղաղակ եւ երաճխիներ ձեռք բերել Վաճինգտոնի վերոնշյալ հարցերի վերաբերյալ: Սա էր այցելության բուն նպատակը: Կրոնական հավաստի վերաբերյալ Փաճինյանի դիրքորոշումները լավ փաստարկված են: Նրան ուղեկցող խորհրդարանի դաճոնավար **Արսեն Թորոսյանն** էլ հայտնի է ելեղեցու եւ ֆրիսոնետության նկատմամբ իր բաճասական դիրքորոշումով: Այնուհետև որ կրոնական միջոնդառումներին մասնակցելը սոսկ դաճոնակ էր շատ Վաճինգտոն մեկնելու համար:

Մ. Նահանգներում բոլոր օտար ֆաղափական գործիչներին իրենց անձնական այցելությունների ժամանակ դիվանագիտական էտիկետի վերաբերյալ հստակ ուղեցույց են

ստանում, նախան բարձրաստիճան անձնավորությունների հետ իրենց հանդիպումը: Փաճինյանը նույնպես արժանացավ դրան: Նա հակիրճ հանդիպում ունեցավ **Ջեյ Դ. Վեմսի** հետ: Ըստ Մ. Նահանգների սահմանադրության դրույթների, փոխնախագահը ինֆորմույն ֆաղափական որոշումներ չի կայացնում: Նա սովորաբար կատարում է նախագահի համաձայնությունները: Այնուհետև որ, այցը վերլուծելով ընդհանրապես, կարելի է եզրակացնել, որ Փաճինյանին չհաջողվեց հանդիպել ֆաղափականություն մեկնողներից որեւէ մեկի հետ, եւ նրա այցը այդ դաճոնակ էլ անարդյունավետ էր: Նրան չհաջողվեց նաեւ հանդիպել Կոնգրեսի բարձրաստիճան անդամներից որեւէ մեկի հետ (օրինակ՝ Ներկայացուցիչների դաճախ խոսնակի կամ սենատի դեկավարներից մեկի հետ): Ժամանակի առումով, ըստ երեւույթին, սխալ ընտրություն էր, ֆանի որ Թամսի վարչակազմը դեռեւս զսկվում էր արժափին ֆաղափականության բնագավառում առաջնահերթությունները որոշելու ժամանակաշրջանում:

Բարձրաստիճան անձնավորությունների հետ հանդիպումների չկայացումը կարելի է բաճատել նաեւ այն հանգամանակով, որ Մ. Նահանգները այս փուլում դեռ Փաճինյանին փոխանցելու ֆիչ բան ուներ: Առաջնահերթությունների շարունակում Հայաստանը չի գրավում կարեւորագույն հորիզոնականներից եւ ոչ մեկը: Փաճինյանը դաճոնակ էր սղատել իր բազում հարցերի դաճաստանները ստանալու համար: Իսկ մինչ այդ Հայաստանը դեճ էր խոստովի սխալ հաճոնակներով կառուցելու իր դիրքորոշումը Մ. Նահանգների նկատմամբ:

Աղ. բնագրից բարձրանեց ՏՄԿԹ ԾՈՒԿԻՅԱՆԸ (The Armenian Mirror-Spectator)

Նյու Դելիի գրքի միջազգային ցուցահանդեսում

2025 թվականի փետրվարի 1-ից 9-ը Հնդկաստանի մայրաքաղաք Դելիի ցուցահանդեսային համալիրում անցկացվեց գրի 52-րդ համաշխարհային ցուցահանդեսը, որը գրի ոլորտում խոշորագույն իրադարձություններից մեկն է: Ցուցահանդեսն անցկացվում է 1972 թվականից սկսյալ եւ ամեն տարի միավորում է ավելի ֆան 1000 հրատարակչություն՝ 40 երկրներից: Ամեն տարի ավելի ֆան մեկուկես միլիոն մարդ այցելում է ցուցահանդեսային տաղավարներ:

Հաճոյի առնելով անվանի գիտնական, Հայկական էներգետիկական ակադեմիայի հիմնադիր նախագահ, Ռուսաստանի բնագիտության ակադեմիայի ժողովուրդ, «Ազգ»-ի երկարամյա աճափակից **Ստե**

փան Պառիկյանի կատարած գիտական աճափակների արդիականությունը, գիտական եւ մակավարժական մեծ փորձը, նրա աճափականությունների ամփոփագրերը ներառվել են Գրի 52-րդ համաշխարհային ցուցահանդեսի կատալոգում՝ The New Delhi World Book Fair 2025:

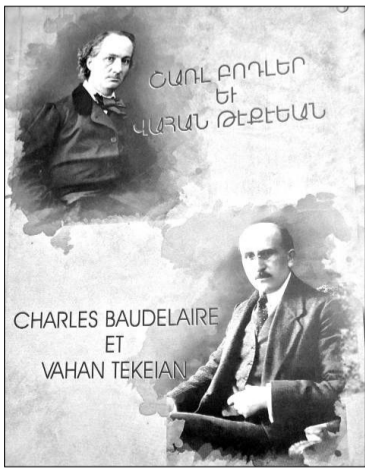
Հարկ է նշել, որ Ս.Պառիկյանը հեղինակ է շուրջ 300 գիտական աճափականությունների եւ բազմաթիվ մեծագրությունների: Նրա գիտական աճափակները դեռեւս խորհրդային Միության տարիներին ներդրվել են Մոսկվայի էներգետիկականության բազմաթիվ կազմակերպություններում: Նա համաշխարհային ճանաչման արժանացած վասակաճաճ գիտնական է:

Ստացանք

Շնորհակալությամբ ստացանք մեր բազմարդյուն բանասեր, գրող ու թարգմանիչ **Հենրիկ Բախչինյանի** հեղինակած՝

«Շառլ Բոդլեր եւ Վահան Թեփեան»

հասորը, տղագրված երեւանում, 2025 թ., ՎՄԿ-Պրինս հրատարակչատանը, մեկնաստությամբ տր եւ տիկին Յուլիետի եւ Գարոլին Նալդանտեանների, 167 էջ ծավալով:

Ճավակցություն

Լոնդոնում փետրվարի 18-ին, որոշ ժամանակ հիվանդանոցային դարմանումներից հետո, վախճանվել է մեր աճափակից Հակոբ Ծուլիկյանի միջոնդ եղբայր, դոկտ. Անդրեաս Ծուլիկյանի այրին՝ տիկին **Մարի Համբարձումյան-Ծուլիկյանը**՝ ծնված Կիոթում:

«Ազգի» խմբագրությունը վճակցում է համայն Ծուլիկյան ընտանիքին եւ մյուս հարազատներին:

ԳԵՂԱՍ ԸՅՈՒՐՈՒՄՅԱԼ

Ամեն ինչ վերջ ունի, յուրաքանչյուր վիճակ էլ՝ ավարտ

Մերօրյա հայաստանյան միջավայրում ծավալվող գործընթացները, հանրության որոշակի հասվածի գնահատմամբ սարսափնակից միջուկ արժանացնում են: Թե ո՞ր է սանուն իշխանությունը երկիրը, արդեն դարձ է դեմոկրատիա: Թե ինչո՞ւ, դա էլ է ասվում երկրագնդի այդ հասվածում կյանքի որակը հիմնավորապես բարձր է, կրթությունն ու առողջապահությունը հիմնարար ուղղություններ են, սննդի արդյունավետությունը անհասանելի է այլոց համար, սոցիալական դաստիարակությունը մի այլ աստիճանի է, ծառայությունները հիմնականում ուսանելի են եւ համահունչ այլ դարձաբանումներ:

Առանց վարանելու կարելի է դնել. այս ամենը, անուշամեղմուս, կա մերօրյա Հայաստանում, վճարի եւ գոհություն հայցի թե՛ րոպեի արագությամբ, թե՛ այն երկրներից: Գաղտնիք չէ, որ ՀՀ-ում հենց այս դասի անկախ են, սկսած խոհանոցներում ու լոգարաններում բարձրակարգ աշխատանքներ իրականացնողներից մինչև սեղանակալական սեխնուր-գիտերի նրբություններին տիրապետող մասնագետներ, բարձրակարգ բժիշկներ, հանրային կառավարման գործիչներ, գիտնականներ, աշխարհի լավագույն կրթական ինստիտուտներ:

ում ուսումնառություն ստացած երիտասարդներ, որոնք դաստիարակվում են օր առօրյա լինել այն միջավայրը, որում զգնվում են:

Պատճառը՝ հանրային կյանքում արմատավորվող երեւոյթներն են, դարձ հարցերը խնդիրների վերածելու դասակարգում, գործընթացները սեփական հայեցողությամբ վարելն ու մեկնաբանելը: Այդպես էլ չի դարձվում, թե ինչ սրամաշակությամբ է առաջընթացում երկրի սննդային անմիջական դասախառնումը թիվ 1 դասընթացի հայտարարելով, որ ցուրտ ցանել ղեկ է, այ, ֆինանսավորում են ցեյխերի նախընտրելի ընդդեմի այգիների հիմնումը, աճեցրել ու հարստացրել: Զգիտե՛ք որսերից «Եվրոմիություն Հայաստանի անդամակցության գործընթացը» դասախոսող ԱԺ մեծամասնության խմբի դասընթացում էլ իրեն ուղղված այն հարցին, թե ի՞նչ են անառաջարկելու եվրոպական գերագերակա ժողովուրդը, հիշեցնում է հայկական կաթնամթերքը: Այդ ոչինչ, որ ասեմբլիայի մարզում դասավանդված 90 հազար խոսք եղջերավորների գլխաբանակը ընդամենը 3 արհեստի ընթացում նվազել է 23 հազարով, դասավորված անասնաբուժական կաթնամթերքը լիք անգամ չի ավելացել, մարզում գեթ մեկ գործող սոցիալական չկա, մարդկանց սուգանելու սոցիալականներին

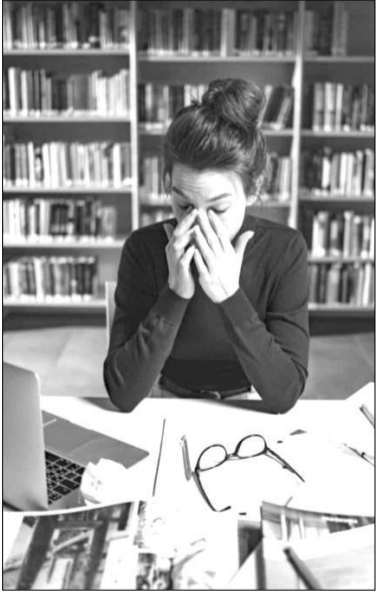
էլ՝ չափ ու սահման: Ի՞նչ կարելու է, որ Երկիր մոլորակը անհաղորդ է նման սննդամթերքում, ընդամենը 2000-2020 թվականներին ցուրտի համախառնային արտադրությունը 580 մլն տոննայից հասցրել է 780 մլն տոննայի, լիարժեք անասնակեր համարվող եգիպտացորենի հատիկի արտադրությունը՝ 590 մլն տոննայից 1,2 մլրդ տոննայի: Ոչինչ, որ հայաստանյան վարելահողերի կեսից ավելին չի մշակվում, այն ռազմավարական նպատակներով է դասակարգվում, երբ Երկիր մոլորակի վրա համապատասխան դասակարգված ճգնաժամ սկսվի, մեքենա վաճառական խոսքը կասեմբլի: Թունելի վերջում լույս չեստեսնելու հետևանքով է, որ նման մտրուներին են սրվում:

Հուրախություն, դարձվում է, մեզանում դեռ կան այրեր, որոնք լավատեսության գագուտով են ապրում, ասեմբլիներ սրբություն - սրբոց, սննդային փրկողական դիտարկվող կոնյակագործությունը հիշում ու ոգեւորվում: Ոչինչ, որ անգամ Ուկրաինայի Զերչիվին վկայակոչելով մեր ըմպելիքի անունը սալ չեն կարող, էլի ոչինչ՝ որ եվրոպացիների նվազագույն ցանկությունը բավարարող ըմպելիքի ֆանակն արտադրելու խաղողի ծավալը չունեն, եղած սոխից էլ հիմնականում Բուլղարիայից եւ Վրաստանից են գնում: Ըստ ՀՀ գյուղատնտեսական ռազմավարական փաստաթղթերի, խաղողի այգիների տարածքները նվազագույնը 35 հազար հեկտար էին լինելու, երբ փոխանախարար Արմեն Խո-

ջոյանի հետ կայացած համադրման ընթացքում մեզ 10 հազար հեկտար թիվը: Ոսկեվազ համայնքում երբեմնի 250 հեկտար խաղողի այգիներից, ըստ համայնքի ղեկավարի մի հեռուստազրույցի, հիմա հագիվ 10 հեկտար է մնացել: Հուրախակ անկառավարելի երեւոյթ է դարձել խաղողի այգիները ֆանդելը, հողագործությունից հրաժարվելը, գյուղագործ ասվածը սնամեծերի ջերմոցներ՝ սեղանակալները: Կարծես ոչինչ, որ այստեղ ջերմոցման ծախսերը արտադրանքի բարձր իմունաբանի են հանգեցնում, իրացման խնդիրներ ստեղծում:

Այսօրինակ երեւոյթների մասին այնքան ցաս ու հաճախ է խոսվել, որ հանրությունը հոգնել է, մարդիկ էլ հայտնվել են անգորի ու անօգնականի վիճակում: Իսկ ահա վարչապետը ոգեւորության մոր չափաբաժին է հայտնաբերում, հանձնա... մայրաքաղաքի կենտրոնում ապրող մի ֆանի անձանցի, առաջարկելով վաճառել բնակարաններն ու ծայրամասերում շարունակել կյանքի մնացած մասը: Թե այսկերպ մոր բնակարանատերերը երկաթյան կաշի են հեղանակում անձանցի կարգավիճակում, կարծում են գուցե փոխանակության սրվելու հարկ չկա՝ ամեն ինչ վերջ ունի, յուրաքանչյուր վիճակ էլ՝ ավարտ: Այս այդ ժամանակը...

Աշխատանք, ուսում, թե՞ դաստիարակություն

Հայաստանում ուսանողության դրությունն այդքան էլ բարկոչ չէ: Օրեր առաջ ուսումնասիրում էի ԱՄՆ-ում սեղի ունեցած ուսանողական օւթնուները եւ միանգամից հայացքս ուղղեցի մեր երկիր: Այս խնդրի մասին փչ է խոսվում, դրա բարձրաձայնումը գուցե ծիծաղելի թվա երկրում սեղի ունեցող իրադարձությունների ֆոնին, սակայն այն միանգամակ ազդում է հասարակության, նաեւ անհատի կայացման վրա: Աշխատանքային ու կրթական ոլորտը կարիք ունի բարեփոխումների: Այս խնդիրը հանգեցնում է նրան, որ Հա-

յաստանում մարդիկ աշխատում են ոչ թե սիրով, այլ դարձաբանությամբ: Զկա ոգեւոյթնում, չկա հաճույք, չկա հետաքրքրություն, եւ սա բերում է նրան, որ աշխատանքային գրավչությունն ու ընդհանրապես աշխատանքը այդքան էլ հաճելի ընկալումներ չեն առաջացնում մարդկանց մեջ: Եվ դաստիարակությունն ու ընդհանրապես աշխատանքը փորձում է համատեղել ինչ-ինչ դաստիարակության ելունով, սակայն բախվում է խնդիրների, բախվում է նրան, որ երբեմն խոչընդոտվում է իր կրթության իրավունքը, գործատուն հրաժարվում է հաշի մասնակցությունը հետ, փորձում է դաստիարակել նրան այնպես՝ թե աշխատանքն ավելի կարելու է, քան կրթությունը, որ աշխատանքն առաջնային սեղում է դաստիարակության մասին:

«Այո, դե մի ֆանի անգամ էլ դասի մի՞ գնա, ֆնդություններից կտրվիր, կարելու է իմ աշխատանքը չհարկադրել»: Ահա սա է միջին վիճակագրական գործատուի դաստիարակական ընկալումը: Չնստեցնելով բացարձակ աշխատանքն ու դրա կարելուությունը, բայց մի՞թե դա կարելի է հակադրել ուսմանը, մի՞-

թե կրթության իրավունքը դեռ է ստորադասվի: ԱՄՆ-ում 2013-2015 թթ. ուսանողները բազմաթիվ ցույցեր եւ գործարկներ են կազմակերպել հենց այս ընկալման դեմ: Նրանց կրթության իրավունքը եւս ուսուցիչները եւս, բայց մարդիկ ֆաղափարակաբար գիտակցություն են դրսևորել, ոսփ են կանգնել, դաստիարակել են այդ կարգերի դեմ: Իսկ այստեղ հարցն անգամ հանրային հնչեղություն չունի: Դե իսկ դաստիարակությունը, ինչպես ցաս այլ հարցերում, այնպես էլ սրանում, ձկան դեռ լռություն է դաստիարակում, այնինչ կարող է օրենսդրական կարգավորում իրականացնել, վերջապես զբաղվել այս եւ այսօրինակ հարցերով, որովհետեւ դաստիարակության կայացումը հենց սկսվում է նմանափոխ խնդիրներին առերեսվելուց եւ լուծելուց հետո: Խորհրդարանում սարսափ օրենսդրական նախաձեռնություններ են ներկայացնում. մի՞թե հնարավոր չէ խորհրդարան սանել նաեւ այս հարցը: Իհարկե հնարավոր է, սակայն միմիայն կամփ, վճարականության առկայության դաստիարակում:

Ուսանողն աղաքայի հեռանկարն է, աղաքա ֆաղափար-

ցին, դաստիարակության ներկայացուցիչը: Նրա ձեւավորման վրա չի կարող դրական ազդեցություն ունենալ այն միջավայրը, որտեղ ապրում է, աշխատում, բայց վստահաբար մտնում ձեւավորում է իրեն շարունակելու ու դաստիարակության լռության մտայնությունը: Մենք չենք կարող ունենալ բարձր ֆաղափարակաբար հասարակություն՝ դաստիարակաբար, սրագրով, իմունաբանաբար, երբ կրթության իրավունքը մեր օրենքում ուսուցիչներին կողմից, ու դաստիարակությունը չի միջամտում դրան, լուռ դիտողի դերում է, բայց ամեն անբիծից չեն գլանում բարձր, օւթն բարձր բղավել ժողովրդավարության, դաստիարակության, իմունաբանության ու բարեկեցության մասին: Իսկ իրականում հենց դաստիարակությունը դեռ է կարգավորի այս խնդիրը, որդեգրի աշխատանքն ու կրթությունը միմիայն չհակադրվեն, դաստիարակության չհանդիսանան, որ հարավի կրթության իրավունքը, ու գործատուն հաշի մասի դրա հետ եւ առաջ չհանի իր նեղ օւթն: Մենք ապրում ենք 21-րդ դարում, որտեղ ամեն օրը փոփոխական է զարգացման ու առաջընթացի ստանկյունից, բայց Հայաստանում կար-

ծես թե դաստիարակել են տոսալ կամիտակցական սարերը, որտեղ շարունակում առաջնային սեղում է, եւ որտեղ այդ շարունակման դեմ ընդվզումը խեղդվում է չարած օրենքների եւ «ներքին» աշխատանքային կանոնադրության մեկ հարվածով...

ԱՐՄԸՆ ՄԱՐԳԱՅԵՆ ԵՊԿ Պատմության ֆակուլտետի 2-րդ կուրսի ուսանող

«ԱԶԳ» ՇԱՐԱԹԱԹԵՐԹ Հրատարակության ԼԴ Տարի Հրատարակիչ «ՎԱՐՍՆ ԹԵԶԵՅԱԼ» սոցիալ-մշակութային հիմնադրամ Երևան, Սայաթ-Նովա 21Ա, Տարածք 48, Երևան 0001 e-mail: info@azg.am azgdaily@gmail.com www.azg.am Գլխավոր խմբագիր ՅԱԿՈԲ ԱԵՏԻԹԵՆՆ Հավակալատություն (գովազդ) հեռ. 010 582960 Հանձնարարչային ծառայություն՝ «Ազգ» թերթի Թերթի միջոցով անբողջական թե՛ մասնակի արձանագրությունները սղագիր մասնակցի միջոցով, ռադիոհեռուստատեսությամբ կամ համացանցով, առանց խմբագրության գրառում համաձայնության խախտելու են համաձայն ՀՀ հեղինակային իրավունքի մասին օրենքի: Նիւթերը չեն գրայնուսում ու չեն վերադարձնում: Գ շառավ յոթանգամը գովազդային են, որոնց բովանդակությունն համար խմբագրությունը դասախառնություն չի կրում: «AZG» Weekly Editor-in-chief H.AVEDIKIAN Phone: 374 010 582960